

خیلواکی

استقلال

www.esteqlaal.net

۰۷ مارچ، ۲۰۲۳

ملالی موسی نظام

از رحلت مرحوم داوود موسی سالی گذشت یادی از نویسنده، محقق و حقوقدان افغان

با سپری شدن سالی از شهادت نافرجام یکی از نخبگان جامعه افغانی که عمری را در راه خدمت به مردم خویش بسر آورد، سطوری از احساس و تأثر دوستان فرهنگی ایرا به مناسبت آن ضایعه جبران ناپذیر و شناخت آن شخصیت ملی با قطعه ای که با احساس توانای دوست فرزانه و شاعری والا گهر «حامد نوید» در زمینه سروده شده است تقدیم میداریم:

به پاس شهادت نویسنده فرزانه شادروان داوود موسی

تقدیم به خواهر ارجمند ملال نظام،

salamwatanam@gmail.com

مرد فرزانه چو میرد سخنش می ماند
لحن داوود از آن روی در عالم باقیست
گفت موسی که پیاموز چو در روز اجل
توشه راه تو جز علم و کمال در چیست
گر به ظاهر برود فرد خردمند ز دهر
آنچه از خامه او مانده نمی گردد نیست
الفتش با وطنش بود و به خالق پیوست
آنکه با عشق وطن رفت چه جاوید بزیست

با اتحاف دعا، حامد نوید - جمعه ۱۱ مارچ، ۲۰۲۲

سطوری از محترم عارف عباسی در شناسایی خویش از مرحوم داود موسی بیان میدارند

در بامداد صبحگاهی با غم، اندوه، درد و سوز خیر غیر مترقبه مرگ دوست عزیز و محترم، هم وطن صاحب فضیلت، دانشمند گران قدرم، شخصیت نیک نام، نیکوخلصت صدیق، وطن دوست راستین، مردم دار بی همتا، محمد داوود موسی را شنیدم. تاحال از غصه جان کاه مرگ برادرم رهایی نیافته بودم که رفتن این شخصیت روشن نگر، روشن ضمیر، قلبم را سخت جریحه دار ساخت.

جاهلان، کور دلان سیه اندیش، جنایت پیشگان حرفوی با ریختن خون پاکش در میهن محبوبش برایش سند همراهی با هزاران بی گناه - رهسپار راه حق و مبارز معرفت علیه، جهالت را دادند. من هرچه در وصف این فرزند دلباخته عشق وطن بنویسم کم است، متأسفانه حافظه و قلم یاری نمی کند. سفرش را به دارالبقا و جهان ابدیت راحت و مظفر خواسته، بوستان موعود برگزیدگان الله "ج" را آسایشگاه جاویدانش خواهم.

نزد ما گردهم آمدگان انجمن عاشقان و عتارفان صادق وطن، داوود موسی زنده جاویدان است.

سطوری از مطلب محترم آقای اکبر زمین، مهاجر افغان در فرانسه

..... آقای موسی در هر حوزه ای از فرهنگ و ادب و هنر و فلسفه از چند نسل ذخایز زیادی در حافظه خود جابجا کرده بود، او تجدد گرایی و نوآوری های چند نسل وطن ما را در طرز فکر و کار و زندگی خود، می اندیشید و تجربه میکرد، انسانی با دستاورد های روشنگری چند نسل وطنش. علایق او از طریق زبان و معاملات کاری روزمره، بر شخصیتش اثر ژرفی به جا گذاشته بود، انسان بی تکلف، همه پذیر، به دور از خود بزرگ بینی های منحنی قومی و اجتماعی، دارای نگاه خیلی گسترده، بشاش، خوش قریحه، با تمکین، عاری از پیش داوری و تعصب، این ها را داوود موسی در ساختار شخصیتی خود داشت.

او هم تاجر بود هم قانوندان، هم نویسنده و هم وکیل مدافع، نه در سطح یک شوقی و آماتور، بلکه در حد یک حرفه یی، وقتی به زندگی او نظر می اندازیم، او این راه را، با بیهودگی طی نکرده بود. داوود موسی دوره ثانوی تحصیل را در لیسه عالی حبیبیه به پایان رساند و پوهنخی حقوق و علوم سیاسی را تا سه سال دنبال نمود، اما بعداً به علت مشغولیت ها عازم خارج گردید و از پوهنتون «یو سی ال آ» در کالیفورنیای ایالات متحده امریکا دیپلوم انجنیری میخانیکی را بدست آورد.

با دانش کلی که از علم حقوق داشت، در حوزه کار های تجارتي به تشخیص و فراگیری حقوق تجارت و مسایل مدنی مرتبط به ساحة حقوق نامبرده تتبعات و پژوهش های وسیعی انجام داد و این روند همراه با استعداد سرشارش باعث گردید که در حوزه کار های حقوقی به آگاهی های معتبری دست یابد، با متون قوانین، مقررات و لوایح زیاد کشور آشنایی عمیقی پیدا کرد، بالخصوص طی سال های ۲۰۰۲ تا سقوط جمهوریت اسلامی افغانستان (اگست ۲۰۲۱) هر قانونی که مطرح بحث قرار میگرفت، داوود موسی را به خاطر می آوردند، او در تسوید، تعدیل، تصحیح، تفسیر، شرح، انساخ و وضع قوانین زیاد به نحوی سهم میگرفت.

حین تعیین اعضای کمیسیون تسوید قانون اساسی ۲۰۰۴ جمهوری اسلامی افغانستان، از او دعوت شد تا در آن سهم بگیرد ولی او بنابر ملاحظاتی که در باره برخی از مندرجات مسوده آن قانون در داشت از شرکت در آن کمیسیون معذرت خواست.

تسلط او بر چندین زبان (انگلیسی، فرانسوی، عربی، اردو، دری و البته پشتو) برای او ابزار فراوان جهت دسترسی به متون مختلف حقوقی و زبانی را فراهم نموده بود؛ با استفاده از این ابزار می توانست ریشه ها و وجه تسمیه زیاد کلمات و لغات را کالبد شگافی نماید که برخی از نوشته ها و

مقالاتش شاهد این مدعی اند، این فرصت او را مساعدت می نمود تا دقیقترین کلمات را که حامل منظور مشخص قانون و قانونگذار باشد را تشخیص نماید و گنجاندن آن را در متون قوانین شوره بدهد و یا آن کلمات را در قوانین تعدیل و تعویض نماید، این عملیه بدون تبحر علمیت بر اصول و قواعد حقوقی ممکن نبود و او این اصول و قواعد را در دانش های خود داشت.

داوود موسی مرد کتاب خوانی بود، عاشق کتاب و معتاد به مطالعه، کتاب های ناب، بلند و نابی را گردآوری کرده بود، باری کتاب های کتابخانه شخصی خود را همه به کتابخانه پوهنتون کابل اهدا نموده بود، اما او از گردآوری و جمع آوری کتاب دست نگرفت، مجدداً به آراستن یک کتابخانه در منزلش «*» پرداخت، در سال ۲۰۱۷ در کتابخانه شخصی اش بیش از دو هزار جلد کتاب های مهم و اساسی را رویهم کرده بود، کتاب ها به همان زبان های بودند که داوود آن زبان ها را بلد بود در کتاب ها از شاهنامه فردوسی گرفته تا کلیات رحمان بابا، مجموعه میثاق های حقوقی بین المللی، تاریخ غبار، آثاری از رشتیا، فرهنگ اصطلاحات حقوقی، کلیات ابوالمعانی، کلیات اقبال (به زبان های اردو و فارسی) کلیات اسدالله خان غالب به زبان اردو، اصول املاء در زبان دری فارسی و... اینک... گویا در میهن ما چنین تقدیر شده است که نخست گل های برازنده چیده شوند؛ او در صبح ۷ مارچ ۲۰۲۲ در شهر کابل با همه معصومیت و مهربانی اش با بیرحمی تمام به شهادت رسید. خداوند ج بیامرزدش.

سطور مختصری از محترم داود ملکیار که با مرحوم داود موسی علایق فکری عمیقی داشتند
گلچین روزگار عجب خوش سلیقه است
می چیند آن گلی که در عالم نمونه است

خبر ناگوار مرگ دوست گرامی و دانشمند داود موسی مانند صاعقه ای در بین دوستان و فرهنگیان پیچید و این ضایعه جبران ناپذیر، قلب جمع کثیری را عمیقاً متأثر و متالم گردانید. محترم داود موسی یک شخصیت چند بعدی بود، که در بعد شخصی، یک انسان حلیم، خوش صحبت، ظریف، دلچسپ و عیار بود. در بعد کاری و شغلی، یک انسان با پشتکار، با استعداد، مبتکر، فعال و بسیار موفق بود در بعد اجتماعی، یک انسان آگاه، دانشمند و از همه مهمتر، یک انسان خردمند و متفکر بود.

ما وقتی به ارزش یک خردمند و متفکر بیشتر پی می بریم که او را در کنار دیگر دانشمندان همقطار قرار دهیم، آنوقت متوجه این نکته می شویم که بصورت عموم علما و دانشمندان، علم و دانش کسب

کرده را باز نویس، یا تدریس و یا تطبیق می توانند، اما برتری خردمند و متفکر، وقتی براننده می شود که دانش و علم اکتسابی را به حیث تخته خیز برای جولان و خلاقیت فکری استفاده میکند و به نتایج تازه می رسد، تا برای رهنمونی جامعه، نقشی مترقی و مؤثری را ایفا نموده باشد.

بلی بدون شک محترم موسی جایش را در جمع متفکرین تثبیت کرده بود و با مراجعه به مقالات و نوشته های مرحوم داؤد موسی به آسانی به این واقعیت پی می بریم که او یک خردمند و متفکر واقعی بود که با صلابت می نوشت و نظرش را بصورت مستدل و علمی به کرسی می نشاند.

مرحوم داؤد موسی، چه در مباحث دینی، چه در مباحث فلسفی، چه در مسایل قانونی و حقوقی و چه در مسایل سیاسی و اجتماعی، از صلاحیت علمی و تحلیلی فوق العاده ای برخوردار بود، لذا نبود همچو شخصیت چند بعدی در کشور ما، واقعاً یک ذایعۀ جبران ناپذیر فرهنگی و علمی شمرده می شود که به یقیناً جایش به آسانی پر نخواهد گشت.

مرگ صاحب‌دل جهانی را دلیل کلفت است

شمع چون خاموش گردد داغ محفل می شود

محمد داود موسی در شهر قندهار متولد شده و تعلیمات متوسطه و عالی را در لیسه حبیبیه در کابل به اتمام رسانید و برای کسب علمیت بیشتر راهی ایالات متحده امریکا گردید و از یونیورسیتی جنوب کالیفورنیا «یو، سی، لا» دیپلوم انجینیری برق را کمایی نمود.

وی بعد از مراجعت به وطن، به شغل آزاد و امید فراوان برای ترقی و تعالی افغانستان عزیز، اشتغال ورزید. متأسفانه با وقوع کودتای منحوس و خانمان بر انداز ثور، داود موسی هم در گروه و جمعیت ملیون ها بیوطنان و مهاجرین وطن پیوست و با اکراه ترک کاشانه و سرزمین دوست داشتنی خویش را نمود.

با عشق سرشار وطن با وجود دهه های متوالی، آتش بیداد جنگ های خانمان سوز در کشور، داود موسی به دفعات با لباس ملی و محلی، با تقبل خطرات از سرحدات عبور میکرد و به خاک پاک افغانستان قدم میگذاشت و در حالیکه مؤقثاً رفع دقیت و بیوطنی می نمود، مدتی را با دوستان بسر میبرد. این علاقمندی و دوستی با هر طبقه ای از مردم کشور تا روز مرگش حدود و ثغوری نداشت. در غربت و در شرایط سخت مهاجرت، داود موسی به ادامه فراگیری علم و معرفت و مطالعات وسیعی پرداخت که با دسترسی به السنه مختلفه، دامنه این اهتمام معنوی را تا حد تشکیل کتابخانه

مجهری از تاریخ، فلسفه، ادبیات و حتی تصوف و دسترسی به ترجمه، تفسیر و آشنایی عمیق در علمیت قرآن عظیم الشان سبب گردید.

بعد از شکست طالبان، یعنی ۲۰۰۱ میلادی، داود موسی به نقل کتابخانه مجهز خویش که بدون شک مرکزی بود از علم و دانش، از امریکا به کابل اقدام ورزید که تصمیم وی را برای اقامت دایمی در وطن هویدا ساخت.

در آوانیکه لسان اصیل دری افغانستان سخت آماج تجاوز فرهنگی نا جایز ایران و فرهنگستان سخیف آن قرار گرفته است، داود موسی منحیث مبارزی وفادار به فرهنگ، کلتور و تاریخ افغانستان، فعالیت راستین، مستند و دامنه دار داشته است. طور مثال وی با جد و جهد، گنجینه هزاران لغت و اصطلاحات اصیل دری افغانستان را با نفیہ جانشین های غیر ضروری ایرانی، اثری جاودانه برای آگاهی و آموزش نسل های امروز و فردای سرزمین خودش جمع آوری نموده است که روحش شاد. نامبرده هر مرحله ای از حیات برای قبول تساوی حقوق زنان و مردان، در مبارزه بود، چنانچه در آغاز ترتیب قانون اساسی جدید ۲۰۰۴، با اینکه نظرات مترقی وی در بسی مسائل قابل قبول قرار میگرفت، در موارد حساسی که حقوق زن افغان بصورت خاص مطرح میگردد، از اشتراک در جلسات ابا ورزید. وی بر همه مواد اعلامیه ارزشمند حقوق بشر ایمان داشت.

داود موسی ید طولایی و سوابق قابل قدری در امور خیریه و کمک به بینوایان وطن داشته است، چنانچه که همه عمر چنین وظیفه انسانی را جزئی از وجایب اخلاقی و ملی خویش می پنداشت. وی در فراهم آوری و اجرای کمک های بشری به مستمندان تلاش فراوان، دایمی و خستگی ناپذیر داشت، تا بصورت خصوصی و دور از انظار بتواند حتی المقدور مصدر خدمتی برای هموطنان مستحق خویش گردیده باشد. به قول حضرت حافظ «ع»:

درین رواق زبرجد نوشته اند به زر که جز نیکویی اهل کرم نخواهد ماند

وی انسانی بود نهایت متواضع، اجتماعی، حلیم، بزرگوار و بخشنده. استادی بود با حوصله و گنجینه دانش و علمیت وی در دسترس همگان با حسن نیت بی مانند، پیش کش و نصیب میگردد. روحش شاد و یاد عزیزش در خاطر دوستان جاودانه باد! آمین یا رب العالمین.

فرد نمیرد به مرگ، مرگ ازو کام جست *** نام چو جاوید گشت، مردنش آسان کجاست**

«*» - کتاب خانه بعدی هم به بنیاد نانسوی و لویی دوبری اهدا گردید که در ساحه پوهنتون کابل بدسترس محصلین

افغان قرار گیرد.

پایان